

Література

1. Конституція України від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Краснов Є. В. Основні трудові права: міжнародні стандарти і законодавство України / Є. В. Краснов. – О.: Одеська юридична академія, 2008.
3. Декларація МОП основних принципів та прав у світі праці: міжнародний документ від 18.06.1998 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_260.

УДК 347.9 (043.2)

Зеленова М. О., асистент,
Вишновецький А. В., студент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПРАВО НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ У ТЕОРІЇ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Права людини визнаються сьогодні загальнолюдською цінністю, вони стали правовим ідеалом для сучасних державно-правових систем. П. М. Рабінович та М. І. Хавронюк визначають права людини як певні можливості, котрі необхідні для її існування та розвитку в конкретно-історичних умовах, об'єктивно визначаються досягнутим рівнем розвитку людства і мають бути загальними та рівними для всіх людей [1, с. 5]. Одним із таких прав є право на судовий захист.

Загалом поняття «захист» розглядається і як суб'єктивне право кожного на захист свого порушеного права, і як дії особи, безпосередньо спрямовані на захист життя і здоров'я, а також прав і законних інтересів, і як комплексна система заходів, які застосовуються для забезпечення вільної і належної реалізації суб'єктивних прав.

На думку Р. Ф. Ідрісова і Л. Ф. Лучінкіної, судовий захист – це важливий елемент державного захисту прав і свобод людини і громадянина, який займає центральне місце серед усіх форм захисту прав людини і є головним способом поновлення порушених прав [2, с. 132].

В загальному вигляді судовий захист прав і свобод особи – це право на захист людиною своїх прав і свобод з допомогою суду, тобто органу, що являє собою одну з незалежних і самостійних гілок державної влади, і тому можна вважати, що використання права на судовий захист є одним із способів державного захисту прав і свобод людини і громадянина, що гарантується Конституцією України.

Право на судовий захист – це суб'єктивне право фізичної особи, реалізація якого залежить виключно від неї самої. Під гарантіями реалізації права на судовий захист розуміють встановлені державою в цілях виконання її функцій по забезпеченню захисту прав, свобод і

охоронюваних законом інтересів громадян і організацій заходи як юридичного, так і не юридичного характеру, спрямовані на забезпечення можливості реального здійснення цього права в органах судової влади. Однією з основних гарантій права на судовий захист є принцип доступності судового захисту, що являє собою забезпечену законом можливість безперешкодно звернутись до суду за захистом своїх прав і отримати судовий захист.

Загалом аналізуючи принципи судового захисту прав людини, необхідно відзначити, що стосовно джерел їх закріплення виділяються конституційний, міжгалузевий і галузевий рівні нормативної регламентації [3, с. 318-319]. Конституційно-регламентованими принципами судового захисту прав людини є: принцип законності, принцип здійснення правосуддя тільки судом, принцип незалежності суддів, принцип змагальності і рівності сторін, презумпція невинуватості, принцип гарантованого надання кваліфікованої юридичної допомоги, принцип державної мови, принцип гласності, принцип поваги честі і гідності людини, принцип охорони прав і свобод людини, принцип підсудності розглядуваної справи, принцип оскарження судових постанов.

Міжгалузевими принципами судового захисту прав людини є: принцип безпосередності, принцип свободи оцінки доказів, принцип безперервності судового розгляду, принцип незмінності складу суду, поєднання принципів усності і писемності, принцип оскарження судових постанов. Отже, до них переважно належать принципи судочинства і процесуальні принципи.

Галузеві принципи судового захисту прав людини актуалізують значення принципів, які визначають сутність галузевого процесуального законодавства, зокрема щодо цивільного процесу – принцип диспозитивності, презумпція винуватості.

З теоретичної точки зору право на судовий захист є суб'єктивною можливістю будь-якої особи з метою захисту її порушених чи оспорюваних прав, свобод і охоронюваних законом інтересів скористатись установленим законом процесуальним порядком для захисту своїх прав і інтересів в органах судової влади.

Ми поділяємо висловлену в науковій літературі думку про те, що право на судовий захист, яке спочатку є правом конституційним і сформованим у рамках конституційних правовідносин, з початком своєї реалізації трансформується в суб'єктивне процесуальне право. Воно є самостійним суб'єктивним процесуальним правом, яке носить універсальний характер, надано кожному і може бути реалізовано з допомогою механізму судового захисту. На нашу думку, ефективна реалізація права на судовий захист неможлива без виникнення відповідних цивільних процесуальних правовідносин, які, в свою чергу, наділені певними особливостями. Суб'єктом права на судовий захист

може бути будь-яка особа, яка набуває в процесі його реалізації конкретний процесуальний статус.

Право на судовий захист є ширшим поняттям, ніж право на позов, оскільки охоплює не тільки позовне, а всі види судочинства, крім того, правом на судовий захист наділене ширше коло суб'єктів (позивач, заявник, заінтересовані особи, відповідач і треті особи).

Підсумовуючи, зазначимо, що фактична реалізація права на судовий захист є важливою функцією правової держави і сприяє як ефективному і своєчасному здійсненню правосуддя, так і підвищенню довіри громадян до судової системи.

Література

1. Рабінович П. М. Права людини і громадянина: навч. посіб. / П. М. Рабінович, М. І. Хавронюк. – К.: Атіка, 2004. – 464 с.

2. Идрисов Р. Ф. Конституционная защита прав граждан / Р. Ф. Идрисов, Л. Ф. Лучинкина // Вестник Удмуртского университета. – 2011. – Вып. 1. – С. 130–136.

3. Злобина О. В. Принципы судебной защиты прав человека: понятие и содержание / О. В. Злобина // Вестник Тамбовского государственного университета. – 2011. – Вып. 10 (102). – С. 316–320.

УДК 347.9 (043.2)

Кагадій М. І., к.ю.н., с.н.с.,
Київський національний університет
технологій та дизайну, м. Київ, Україна

ПОНЯТТЯ ТА СИСТЕМА ПРИНЦИПІВ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

Цивільне процесуальне право України і врегульоване ним цивільне судочинство побудовано на принципах, в яких відображені основні засади функціонування права та здійснення судочинства.

Значення принципів цивільного процесуального права в тому, що в них відображені найбільш характерні демократичні риси, якісні особливості цивільного судочинства і загальна спрямованість права та його найважливіших інститутів.

Принципи сприяють правильному пізнанню і застосуванню норм цивільного процесуального права, виступають основою для законодавчої практики, для підготовки, розроблення і прийняття відповідних їм за змістом правових норм та їх удосконалення. Розвиваючись разом із суспільством в умовах політичних та соціально-економічних перетворень, принципи вдосконалюються та створюють додаткові умови для забезпечення гарантій захисту прав і законних інтересів учасників